

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

**ONOR. IMHALLEF
LAWRENCE QUINTANO**

Seduta tas-6 ta' Jannar, 2012

Appell Kriminali Numru. 131/2011

**Il-Pulizija
(Spt. Angelo Gafa`)
Vs
Dygon Magro**

Il-Qorti,

Rat l-akkuza dedotta kontra l-appellat detentur tal-karta tal-identita` numru 521588(M), quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali talli f'dawn il-Gzejjer, fil-21 ta' Ottubru 2008 jew fil-jiem ta' qabel, ta ordni lil ħaddieħor biex jagħmel delitt, jew ġiegħel li d-delitt isir b'mezz ta' rigali, jew ta struzzjonijiet biex isir id-delitt, jew b'xi mod li jkun, xjentement, għen jew assista lill-awtur jew awturi tad-delitt, fl-atti illi bihom dawn, taw dikjarazzjoni falza jew certifikat falz;

Kif ukoll talli fl-istess perjodu, lok u ċirkostanzi, wiegħed, ta jew offra, sew b'mod dirett jew indirett, xi vantaġġ mhux

Kopja Informali ta' Sentenza

xieraq lil xi persuna, li asserixxiet jew ikkonfermat li kienet kapaċi tagħmel xi influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif tiddeciedi xi persuna li hemm imsemmija fis-Sub-titolu IV tat-Titolu III tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, sabiex iġiegħel lil dik l-istess persuna teżerċita dik l-influwenza;

U aktar talli f'dawn il-Gżejjer, fil-21 ta' Ottubru 2008, sabiex jikseb xi vantaġġ jew benefiċċju għalih jew għal ħaddieħor, f'xi dokument maħsub għal xi awtorita` pubblika, xjentement għamel dikjarazzjoni jew stqarrija falza, jew ta taghrif falz;

Kif ukoll talli fl-istess data, lok u ċirkostanzi, ħalef il-falz quddiem uffiċjal li kellu s-setgħa b'liġi li jagħti l-ġurament. Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bħala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tat-23 ta' Frar, 2011, li biha wara li rat l-artikoli 17(h), 42(d), 185(1)(b), 121A(1), 188, 108 u 109 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, sabet lill-appellat ħati tal-ewwel tliet akkużi biss li bl-artikolu 22 tal-Kap. 446 tal-Ligijiet ta' Malta lliberatu bil-kundizzjoni li ma jikkommettix reat ieħor fi żmien tliet snin, filwaqt li lliberatu mir-raba` akkuża stante li kif xehdet l-impjegata ta' Transport Malta, Beatrice Fenech, hija qatt ma tat ġurament kif trid il-liġi lill-appellat fuq id-dokument immarkat Dok. AG9, u għalhekk ir-reat taħt l-artikolu 108 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta ma ssusistiex.

Finalment spjegat fi kliem sempliċi r-riperkussjonijiet jekk din l-ordni ma tkunx obduta.

Rat ir-rikors tal-appellant Avukat Generali minnu pprezentat fl-14 ta' Marzu, 2011, li bih talab li din il-Qorti jogħgħbha tirrifirma s-sentenza appellata fis-sens illi tirrevokha u tħassarha f'dik il-parti fejn illiberat lill-appellat mir-raba` imputazzjoni dedotta kontra tiegħu u minflok issib ħtija fl-istess imputazzjoni, tirrevokha u tħassarha in kwantu tal-piena erogata mill-Ewwel Qorti u minflok timponi piena li tirrifletti s-sejbien ta' ħtija għar-rigward ta' l-imputazzjonijiet kollha, u tikkonferma fil-bqija.

Fliet l-atti kollha processwali.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-fedina penali aġornata tal-appellat esebita mill-prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti.

Rat illi l-aggravju tal-appellant fil-qosor, huwa s-segweni u cioè:-

Illi l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament ħażin tal-elementi tar-reat ikkontemplat fir-raba` akkuża miġjuba kontra tiegħu, senjatament ir-reat kontemplat fl-artikolu 108(1)(b) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi primarjament jigi sottomess illi dan ir-rikors ta' l-appell jirrigwarda biss il-liberatorja tal-appellat rigward ir-raba` imputazzjoni dedotta kontra tiegħu.

Illi l-liġi tistipola biss il-forma tal-ġurament u mhux il-formalita' li għandha tiġi osservata. Il-formalitajiet ivarjaw skont il-persważjoni reliġjuża o meno ta' min ikun qiegħed jieħu l-ġurament. Per eżempju, filwaqt li l-Kattoliċi jbusu s-salib, il-Protestanti jmissu l-Bibbja, kif jagħmlu wkoll il-Musulmani bil-Ktieb tal-Koran, filwaqt li persuni li ma jemmnu ma jagħmlu ebda formalita' biex jesternaw l-intenzjoni tagħhom.

Illi dawn il-ġesti ma huma rikjesti mkien mil-liġi tagħna li kull ma tirrikjedi hu li persuna tissottoskrivi għall-forma tal-ġurament.

Illi l-ġurament meħud mill-appellat huwa wieħed validu u komplet ai termini tal-liġi u li kull falsita' fih tattira r-reat ta' ġurament falz.

Ikkonsidrat

A. Id-Dritt tal-Appell tal-Avukat Ġenerali

Ir-raba' imputazzjoni – dik dwar il-ġurament falz – iġġorr piena ta' priġunerija ta' tliet xhur massimu. Għalhekk hija ta' ġurisdizzjoni oriġinali tal-Qorti tal-Maġistrati u dwar din l-imputazzjoni – kieku kienet waħidha l-Avukat Ġenerali huwa limitat għal dawk is-seba' subinċiżi li jidhru fil-paragrafu 413(1)(b). Issa, fosthom hemm is-subinċiż

413(1)(b)(iv)(i). Għal dan jinħtieg enunċazzjoni tal-Liġi iżda l-Qorti tal-Maġistrati m'għamlet ebda enunċazzjoni tal-Liġi, liema enunċazzjoni, se mai, trid tkun ċara. (Ara: **II-Pulizija versus Anthony Sammut 18 ta' Ġunju, 2001. Appelli Kriminali Inferjuri – Imħallef l-Onor.Dr.Vincent De Gaetano**).

Iżda l-Qorti fliet sewwa l-artikolu 413 tal-Kap 9 li għandu dan is-subinċiż (2) li qed jidher hawn taħt:

(2) Meta sentenza tingħata dwar diversi reati u appell taħt il-paragrafu (ċ) tas-subartikolu ta' qabel dan, jew taħt xi liġi oħra, ikun jista' jsir dwar xi wieħed minn dawk ir-reati, appell ikun jista' jsir dwar kull wieħed minn dawk ir-reati l-oħra li jkunu fil-ġurisdizzjoni tal-Qorti tal-Maġistrati bħala qorti ta' ġudikatura taħt l-artikolu 370(1) u li jkollu x'jaqsam ma' dak ir-reat.

Reati jkollhom x'jaqsmu ma' xulxin meta –

- (i) il-fatti tar-reati jkunu sostanzjalment l-istess; jew*
- (ii) reat ikun serva bħala mezz għall-għemil ta' reat ieħor;*
- jew*
- (iii) il-prova ta' reat jew ċirkostanza tiegħu jkun jolqot mal-prova ta' reat ieħor jew ta' ċirkostanza tiegħu.*

Eżami tal-imputazzjonijiet li kienu dedotti kontra l-imputat juri biċ-ċar li t-tielet imputazzjoni – dik ta' dikjarazzjoni falza taħt l-artikolu 188 tal-Kap 9 – għandha l-istess fatti li għandha r-raba' imputazzjoni – ġurament falz.

Skont is-subinċiż (2) tal-artikolu 413 tal-Kap 9, la l-Avukat Ġenerali **seta' jappella** dwar dwar it-tielet imputazzjoni, ġaladarba l-fatti tat-tielet u tar-raba' imputazzjoni huma l-istess, huwa seta' jappella wkoll mir-raba' imputazzjoni u mhux marbut aktar bil-limiti tal-artikolu 413(1)(b). Kieku kien mod ieħor, is-sub-paragrafu (2) tal-artikolu 413 tal-Kap 9 kien ikun superfluwu.

B. X'gara fil-fatt.

Meta xehdet Beatrice Fenech, l-uffiċjal inkarigata milli tagħti l-guramenti, kkonfermat kif jittiehed il-gurament. Hija qalet li titlob lill-individwu l-karta tal-identita', tagħtih l-affidavit, jiffirmah, u hi torġoġ il-liċenzja skont id-dettalji li jkun hemm fis-sistema. Id-dettalji tal-affidavit timlihom hi u l-persuna jiffirma quddiemha.

Waqt ix-xhieda, il-Prosekuzzjoni staqsiet lil Beatrice Fenech jekk kenitx talbet lill-*appellat biex ibus is-salib* (fol 19).

Hija wiegbet li ma talbitux jagħmel hekk.

Id-difiża kienet staqsiet ukoll jekk ix-xhud staqsietx lill-*appellat* 'Taħlef li din hija l-verita?' Ix-xhud wiegbet 'Le.'. (fol 20).

Fil-proċess hemm dokument intitolat 'AFFIDAVIT' b'ittri kbar, in-numru tiegħu 28214 u wara li hemm dettalji tal-*appellat* jingħad hekk:

'bil-gurament niddikjara illi

(c) li tlift il-liċenzja tas-sewqan tiegħi kategorija A+, B

Fil-aħħar tidher il-firma tal-*appellat*, li hija kaligrafija differenti minn dik fejn hemm mimli l-vojt fil-parti ta' fuq, in-numru tar-riċevuta u n-naħa t'isfel timbru b'dan il-kliem:

ADT Licensing and Testing Directorate 21 ta' Ottubru 2008 Beatrice Fenech u fuqu firma tal-uffiċjal li xehed.

'L isfel hemm dan il-kliem:

'Maħluf/dikjarat solennement quddiem fid-Direttorat tal-Liċenzji u t-Testijiet, il-Furjana.

Firma u timbru tal-kummissarju b'setgħa li jagħti l-gurament.'

Ċ Punt ta' Liġi

Xi jfisser l-għoti tal-ġurament.

X'jgħid l-artikolu 108(1)(b) tal-Kap 9:

Ġurament falz.

108. (1) Kull min, f'kull każ ieħor mhux imsemmi fl-artikoli ta' qabel ta' dan is-sub-titolu, jaħlef il-falz quddiem imħallef, maġistrat jew quddiem uffiċjal ieħor li jkollu s-setgħa b'liġi jagħti l-ġurament, jeħel, meta jinsab ħati -

(a) il-piena ta' prigunerija minn erba' xhur sa sena, jekk il-ġurament ikun meħtieġ mil-liġi, jew ordnat b'sentenza jew b'digriet ta' waħda mill-qrati ta' Malta;

(b) il-piena ta' prigunerija għal mhux iżjed minn tliet xhur, jekk il-ġurament ma jkunx hekk meħtieġ jew ordnat.

(2) Id-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu ma jgħoddux għall-ġuramenti Promissorji.

It-test Ingliż jgħid hekk: *'shall make a false oath.'*

Fin-noti tiegħu l-Professor Sir Anthony Mamo jikteb hekk:

L-elementi tar-reat li illum jidher fl-artikolu 108(1) (b) tal-Kap 9 huma:

'(i) a false statement;

(ii) wilfully made

(iii) On oath

(iv) Before a person authorised by law to administer oaths.

With regard to the second element which constitutes the intentional element of the crime it is necessary that the person making the statement should have the full consciousness of perverting the truth.

The material element of the crime is the false statement on oath. (Underlining tal-Professur Mamo). The oath, being an appeal to Deity to be witness of that which is asserted creates a religious bond which is effectual only for those, who having a religious persuasion, see in it a binding obligation on their conscience. Our law makes provision for the taking of an oath by persons who do not belong to the Roman Catholic Church. The solemn declaration or affirmation of any person authorised by law to make a declaration or affirmation in lieu of taking an oath has the same effects as regards the punishment as if the person making the declaration or affirmation had been lawfully sworn.

The oath must be lawfully (underlining tal-Professur Mamo) administered, that is in the form and with the ceremonies which the law itself prescribes and by a person who is authorised by law to administer oaths. ‘

L-abbli Prosekutur isemmi għadd ta' artikoli (tnejn fil-kap 9 - 612 u 632 u ħamsa fil-Kap 12 – 10, 60, 80, 86 u 112) li jistupulaw xi kliem irid jingħad minn min qed jaħlef. Ma' dawn wieħed irid iżid il-forom li hemm fit-Tieni Skeda tal-Kostituzzjoni meta persuna tinħatar President jew Prim Ministru ta' Malta. Dawn tal-aħħar it-tnejn għandhom alternattiva 'solemnly swear / affirm.'

Min-naħa l-oħra l-artikolu 612 tal-Kap 9 huwa dwar il-ġurament li jieħdu l-ġurati jgħid hekk:

*'**Fil-ġurament** tal-ġurati għandha titħares din il-formula: Ir-registratur idur lejn il-ġuri u jgħid: Intom taħilfu u twiegħdu quddiem Alla u l-bnedmin li teżaminaw bir-reqqa kollha l-akkużi li jingiebu kontra A. B.; li ma tqarrqux la l-interessi tal-akkużat u lanqas dawk tar-Repubblika ta' Malta li f'isimha dak hu akkużat; li, mingħajr permess tal-Qorti, ma tikkomunikaw ma' ħadd sakemm tagħtu l-verdett tagħkom; li ma tħallux jagħmlu bikom il-mibegħda jew il-ħażen, lanqas il-biża', jew il-ġibda tal-qalb; li tidde`idu fuq l-akkużi u fuq id-difiża, kif tgħidilkom ruħkom u kif tħossu ġewwa*

*fikom, bla ma żzommu ma' ħadd u b'fehma qawwija kif jixraq lil nies onesti u ħielsa. Hekk Alla jgħinkom. **Wara dan kull wieħed mill-ġurati jieħu l-ġurament.***

Dan l-artikolu tal-Kap 9 juri li l-kelma 'ġurament', kif użata fuq nett tal-artikolu, tfisser l-użu ta' formola stabbilita fl-istess artikolu u li ssir xi ħaġa **wara** li tinqara l-formola. F'dan il-każ uffiċjal tal-Qorti jdur bis-salib **u l-ġurati jbusu s-salib wieħed wara l-ieħor wara li jkunu segwew il-formola waqt li jkun qed jaqra r-Registatur.**

Huwa tassew, li kif qal tajjeb l-Avukat Ġenerali, jekk wieħed jeżamina l-artikoli l-oħra kemm l-artikolu 632 tal-Kap 9 kif ukoll il-ħames artikoli l-oħra tal-Kap 12 ser isib formoli skont iċ-ċirkostanzi tal-każ - sew jekk qed jinħatar imħallef (artikolu 10), Registatur fil-Qorti (artikolu 60)¹, avukat² (Artikolu 80) jew prokuratur legali³ (Artikolu 86) kif ukoll x'formola għandha titntuża **u kif għandu jaħlef** meta jixhed xi xhud f'kawża ċivili (ara l-artikoli 111 u 112 hawn taħt):

*'111. Ix-xhud li jistqarr ir-religjon Kattolika Rumana għandu **jaħlef** kif hi **d-drawwa** ta' dawk li huma ta' dik ir-religjon; u x-xhud li ma jistqarrx dik ir-religjon għandu jaħlef bil-mod li huwa jidhirlu illi hu l-akbar rabta għall-kuxjenza tiegħu.*

112. (1) Ix-xhieda u kull min għandu jieħu ġurament, għandu jaħlef li jgħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn ħlief is-sewwa."

Skont l-Avukat Ġenerali l-formola hija biżżejjed. Il-bews tas-salib jew li wieħed iqiegħed idejh fuq il-Koran mhux neċessarju. U jekk wieħed jeżamina xi definizzjonijiet li jfissru l-kelma 'ġurament' wieħed jinduna li dawn ma

---

¹ Dan irid jieħu ġurament ta' lealta' (10) u dak tal-kariga (60). Dan tal-aħħar skont il-formola li ġejja:

'Jiena.....nahlef li nagħmle bil-haqq u bis-sewwa u bir-reqqa kollha d-dmirijiet ta' Direttur Ġenerali/Registatur milli aħjar li nista' u li naf, u bl-aħjr hila tiegħi. Hekk Alla jgħini.'

² Dan ukoll jieħu żewġ ġuramenti - ta' lealta' (10) u tal-kariga (80).

³ Dan ukoll jieħu żewġ ġuramenti - ta' lealta' (10) u tal-kariga (86).

jagħtux dettalji tal-formalitajiet. Iż-żewġ definizzjoniet li ġejjin huma eżempji ta' dan:

(i) 'a. A solemn, formal declaration or promise to fulfil a pledge, often calling on God, a god, or a sacred object as witness.

b. The words or formula of such a declaration or promise.

c. Something declared or promised.⁴

(ii) 'Oath: A solemn declaration or undertaking (often naming God) as to the truth of something or as a commitment to future action.⁵

Prattiċi f'pajjiżi oħra juru għaliex isiru ċerti ċeremonji iżda ma jfissrux li ċ-ċeremonji huma indispensabbli kif turi s-silta li ġejja.

'A person taking an oath indicates this in a number of ways. The most usual is the explicit "I swear," but any statement or promise that includes "with * as my witness" or "so help me *," with '*' being something or someone the oath-taker holds sacred, is an oath. Many people take an oath by holding in their hand or placing over their head a book of scripture or a sacred object, thus indicating the sacred witness through their action: such an oath is called *corporal*. However, the chief purpose of such an act is for ceremony or solemnity, and the act does not of itself make an oath.

In Western countries, it is customary to raise the right hand while swearing an oath, whether or not the left hand is laid on a Bible or other text. This custom originated during the Medieval period when convicted felons were often branded on the palm of the right hand with a letter or mark indicating their conviction. Since felons were disqualified from making declarations under oath, an oath-

---

⁴ Free Online Dictionary

⁵ The Concise Oxford Dictionary 1991.

taker would display their right hand to show that they were free of convictions and therefore able to take an oath.⁶

Id-Difiża ma qablitz mal-argument tal-Avukat Ġenerali. L-abbli difensur ssottometta li mhux biżżejjed li wieħed jingħata formola tal-ADT, jiffirma fuq il-formola u daqshekk biżżejjed. L-abbli difensur issottometta li l-ewwelnett ma saritx il-prova li l-uffiċjal kellu s-setgħa li jagħti l-ġuramenti u t-tieni wieħed għandu jzomm id-dinjita' tal-ġurament. Jekk m'hemmx il-formaliżmu tneħħi dak li huwa solenni. Il-mod kif kien qed jirraġuna l-Avukat Ġenerali kien qed iġib incertezza fil-Liġi u allura hemm dubju dwar l-intenzjoni li wieħed iwettaq ir-reat – 'il mens rea hija vvizzjata.' Ma jistas ikollok persuna maħtura Imħallef li jiffirma biċċa karta biss mingħajr ma jieħu l-ġurament.

D. Liġijiet Oħra Relevanti.

Minkejja li saru referenzi għall-Kap 9 u 12 tal-Liġijiet ta' Malta, fil-kuntest ta' dawn il-proċeduri, l-aktar li huma relevanti huma l-kap 79 – 'L-Ordinanza dwar il-Kummissjunarji b'setgħa li jagħtu l-Ġurament' u l-Kap 245 'L-att Dwar id-Dikjarazzjonijiet.

Fl-artikolu 2 tal-Kap 79 insibu hekk:

'F'din l-Ordinanza, kemm-il daba r-rabta tal-kliem ma teħtieġx xort'oħra, 'ġurament', 'jaħlef' u 'affidavit' jinkludu, fil-każ ta' persuni li jistgħu b'xi liġi jaħgmlu dikjarazzjoni jew twettiq minflok ma jieħdu ġurament, dikjarazzjoni jew twettiq.'

Imbagħad l-artikolu 5 jgħid x'inhuma d-dmirijiet tal-Kummissjunarji. Dan l-artikolu jgħid hekk:

'Kull Kummissjunarju b'setgħa li jagħti ġurament għandu, qabel ma jagħti l-ġurament, jissodisfa ruħu mill-identita'

---

⁶ Oath – Wikipedia.

tal-epersuna li qed tieġu l-ġurament u **li dik il-persuna tiffhem sewwa dak li tkun ser taħlef.**

Imbagħad l-artikolu 9 tal-Ordinanza jagħti setgħa lill-Minsitru responsabbli għall-ġustizzja li jagħmel regolaemnti biex jstabilixxi l-forma u l-mod li fihom ħandu jingħata l-ġurament.

Il-Kap 245 – Att dwar id-Dikjarazzjonijiet daħal fis-seħħ fit-28 ta' Ġunju 1974 u fl-artikolu 2 jipprovdi għal dawk l-okkażjonijiet meta xi liġi jkun provdut li jittieġed ġurament u dik il-persuna toġġezzjona li tingħata l-ġurament u tagħti bħala r-raġuni għall-oġġezzjoni tagħha li m'għandhiex twemmin reliġjuż jew li t-eħid tal-ġurament huwa kontra t-twemmin reliġjuż tagħha, jew li għandha oġġezzjoni tal-kuxjenza biex tieġu ġurament. F'dawn iċ-ċirkostanzi l-persuna titħalla tagħmel dikjazzjoni solenni (dikjarazzjoni) minflok li tieġu ġurament.

Dikjarazzjoni li ssir minflok ġurament għandha tkun fl-istess forma bħal-ġurament li ssir minflok, iżda minflok il-kliem 'naħlef', 'niddikjara bil-ġurament' jew kliem ieħor li juri t-teħid tal-ġurament, għandhom jidhlu l-kliem 'niddikjara solennement' u l-kliem 'hekk Alla jgħini', jekk jinsabu fil-forma tal-ġurament għandhom jithallew barra. (Ara artikolu 3 tal-Kap 245).

E. Il-Liġi u l-Prattika f'Malta

Qatt ma saru regolamenti taħt il-Kap 79 li jirregolaw kif jingħata l-ġurament mill-Kummissjunarji. L-uniċi żewġ Avviżi Legali li jaqgħu taħt dan il-kap jirregolaw affarijiet oħra.

Fl-assenza ta' regolamenti speċjali il-prattika ta kif jingħata l-ġurament jew kif tingħata d-dikjarazzjoni solenni turi li kien segwit dak li jipprovdi l-artikolu 111 tal-Kap 12. Jekk wieġed ser jaħlef, dak li jistqarr ir-reliġjon Kattolika Rumana **jaħlef** kif hi **d-drawwa** ta' dawk li huma ta' dik ir-reliġjon; u dak ma jistqarrx dik ir-reliġjon għandu jaħlef bil-mod li huwa jidhirlu illi hu l-akbar rabta għall-kuxjenza tiegħu. Prattika kostanti turi li meta wieġed li

jistqarr ir-religjon Kattolika jieħu ġurament għal xi raġuni jew oħra, dan allura fl-aħħar ser ibus is-salib, jew iqiegħed idejh fuq il-Bibbja. Jekk wieħed iħaddan l-Islam dan iqiegħed idu fuq il-Koran. Min-naħa l-oħra jekk wieħed ser jer jagħmel dikjarazzjoni solenni ma jagħmel xejn minn dan.

Fil-kuntest Malti hemm dawn il-fatturi li wieħed irid iqis:

(a) Persuni mlaħħqin f'xi kariga importanti jbusu s-salib wara li jaqraw il-formola dettata mil-liġi skont il-kariga. Jekk m'għandhomx twemmin jagħmlu dikjarazzjoni solenni. Rajna Presidenti u Prim Ministri, Maġistrati u Imħallfin ibusu s-salib wara li jkunu iffirmaw il-ġurament tal-ħatra u mhux iffirmawh biss.

(b) L-artikolu 612 tal-Kap 9 – jiġifieri dak li jittratta dwar il-ġurament tal-ġurati - juri b'mod l-aktar ċar li l-qari tal-formola mhux biżżejjed izda li kull ġurat irid jieħu l-ġurament. Dawn ibusu s-salib sakemm ma jkunx hemm minnhom min irid jagħmel dikjarazzjoni solenni.

(ċ) Il-Professor Mamo jinsisti:

'The oath must be lawfully administered, that is in the form and with the ceremonies which the law itself prescribes and by a person who is authorised by law.'

Mela l-Professor Mamo **imkien** ma jgħid li jekk wieħed jiffirma formola li fiha jkun hemm miktub 'Jien naħlef' u xi ħadd jittimbra fuqha, allura l-ġurament ikun ngħata.

Mir-regolament 5 tal-Kap 79 joħroġ ċar li l-Kummissjunarju mhux biss irid jiżgura ruħu mill-identita' izda jrid **jara wkoll li dik il-persuna tifhem sew dak li jkun ser jaħlef.**

Għalhekk il-konklużjoni tal-Qorti hija li l-ġurament imur 'il hemm minn sempliċi formola ta' kliem li fiha 'Jien naħlef' / Jien niddikjara solennement u firma fuq karta. Jinħtieġ li l-ġurament tassew ikun amministrat u l-amministrazzjoni tiegħu tmur 'l hemm mis-sempliċi formola u timbru. Il-persuna inkarigata trid jew taqra t-test hi stess, jew tisma'

'I min qed jieħu l-ġurament / qed jagħmel dikjarazzjoni solenni jaqra t-test u wara , jekk ma jkunx għamel dikjarazzjoni solenni biss, ibus is-salib jew waqt il-qari tat-test tal-ġurament ipogġi idejh fuq il-Bibbja jew il-Koran.

Jekk wieħed jagħmel dikjarazzjoni solenni l-persuna li qed tamministra l-ġurament għandha tispjega u turi bil-fatti li din id-dikjarazzjoni hija waħda speċjali u li titlob minn dak li jkun impenn mhux tas-soltu. Għandha tiżgura li l-persuna li qed tagħmel id-dikjarazzjoni fehmet sewwa dak li tkun ser taħlef u, jew taqra hi stess bil-mod id-dikjarazzjoni solenni jew tisma' lil persuna taqrha ad alta voce.

Kemm fil-ġurament u kemm fid-dikjarazzjoni solenni, il-persuna inkarigata għandha d-dmir li tfiehem lil min qiegħed jagħmel dawn l-atti s-serjeta' tal-mument speċjalment jekk tintebaħ li dawn l-atti qed isiru b'ċertu leġġerezza.

Il-Qorti ma taqbilx mas-sottomissjoni li l-firma fuq formola hija biżżejjed biex ikollok il-ġurament. Din tista' tammonta għal dikjarazzjoni jew stqarrija falza. Ta' dan l-appellat diġa' nstab ħati taħt it-tielet imputazzjoni. Iżda altru stqarrija falza u altru ġurament falz.

Il-fatt li diversi artikoli, citati mill-Avukat Ġenerali b'approvazzjoni, jsemmu l-formola tal-kliem biss huwa biss prova li l-Leġislatur fittex il-kliem addattat skont iċ-ċirkostanza fejn qed issir xi ħatra iżda ma jfissirx li l-ġurament jew id-dikjarazzjoni solenni jjeqaf/ tieqaf hemm.

Jekk nargumentaw li l-formola hija biżżejjed inkunu qed immorru kontra l-artikolu 111 tal-Kap 12 u prattika kostanti ta' kif jingħata l-ġurament kemm fil-Qorti kif ukoll fid-dipartimenti tal-gvern, fl-ambaxxati ta' Malta, jew entitajiet oħra statali. Il-poplu jafha sew din il-prattika. Għalhekk huwa inutli li nirreferu għal-liġijiet barranin għax dawn mhux bilfors jinkludu xi att estern bħalma huwa l-bews tas-salib, it-tqegħid tal-id fuq il-Bibbja jew fuq il-Koran meta jkun qiegħed jittieħed il-ġurament kemm waqt

proċeduri fil-Qorti kif ukoll meta l-ġurament jingħata f'xi post ieħor u għal skopijiet oħra.

Il-formoli huma importanti għax iħaffu x-xogħol kemm jista' jkun, ikunu addattati għaċ-ċirkostanzi u jagħti wkoll ċerta uniformita' fejn ikunu qed jilqgħu għall-ħtiġijiet identiċi. Iżda l-uffiċjal inkarigat m'għandux ikun soddisfatt li wieħed iffirma, ħallas u telaq 'il barra qisu qatt ma ġara xejn. Huwa importanti li l-uffiċjal inkarigat ikollu personalita' qawwija biżżejjed li fejn hemm bżonn iwissi lil dak li jkun dwar ilp-kontenut li jkun qed jinħalef jew jiġi dikjarat solennement u l-konsegwenzi ta' affidavit li jkun falz. Imbagħad, wara din l-ispjegazzjoni jew twiddiba. min jagħmel l-affidavit jiffirma u jbus is-salib (f'każ ta' ġurament). **Din hija l-vera amministrazzjoni tal-ġurament.**

F. Applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji għal dan il-każ.

Jekk wieħed japplika l-prinċipji għal dan il-każ wieħed jinnota dan li ġej:

(i) Ir-raba' vers tal-Affidavit fih biss 'bil-ġurament niddikjara' meta għandu jkun hemm ukoll l-alternattiva l-oħra 'jiddikjara solennement' u waħda minn dawn l-alternattivi **għandha tinqata**' biex turi l-persuna ħalfitx jew għamlitx dikjarazzjoni solenni.

(ii) Fl-aħħar tal-formola fejn hemm il-kliem 'Maħluf/dikjarament solennement' ebda waħda minn dawn l-alternattivi m'hija maqtugħa. B'hekk ma nafux x'għamel eżatt l-appellat.⁷

(iii) M'hemmx ukoll il-kelmiet 'iffirmat quddiem.' Lanqas biss nafu l-firma hix tal-persuna li qed tieħu l-ġurament u l-appellat qal (fl-istqarrija) li l-firma fuq l-affidavit 'mhux jien ghamiltha'.

---

⁷ Kap 245 regolament 5(2): 'Riferenzi f'kull ligi għal 'maħluf', 'dikjarat bil-ġurament', 'konfermat bil-ġurament', 'verifiakt bil-ġurament' jew frażijiet bħal dawn li juru t-teħid ta' ġurament dwar xi dikjarazzjoni, att jew kitba, meta ssir id-dikjarazzjoni minflok ġurament taħt dan l-Att, għandhom ikollhom l-effett u għandhom jinfteħmu skont hekk.'

(iv) Mix-xhieda ta' Beatrice Fenech jirriżulta li din tatu 'affidavit' biex jiffirmah. Ma għamlet xejn aktar minn hekk lanqas tat lill-appellat is-salib biex ibusu u lanqas ma jirriżulta li hija fehmet lill-appellat is-serjeta' ta' dak li qed jagħmel.

(v) Għal dik li hija kwistjoni dwar il-prova li kellha tingieb biex turi li Beatrice Fenech kienet inġatret sabiex tagħti l-ġurament, il-Qorti hija tal-fehma li min jitla' jixhed dwar x'isir waqt l-għoti tal-affidavits huwa prezunt li hu uffiċjal inkarigat għalhekk. Il-ħatra ta' dawn il-persuni toħroġ fil-gazzetta tal-Gvern b'isimha jidher kemm fil-verżjoni bl-Ingliż kif ukoll fil-verżjoni bil-Malti. Barra minn dan meta Beatrice Fenech kienet mistoqsija mill-Prosekuzzjoni kellhiex is-setgħa li tagħti l-ġurament, hija wiegħbet li kellha (ara fol 33 tal-proċess). Għalhekk il-Qorti ma jidhirlhiex li kien neċessarju li jingieb id-dokument tal-ħatra jew il-prova li hija uffiċjal pubbliku. Huma uffiċjali pubbliċi biss – oltre xi eżċezzjonijiet bħalaha huma n-nutara jew persuni li jaħdmu barra minn Malta – li jistgħu jinġatru bħala Kummissjunarji b'setgħa li jagħtu l-ġurament. Għaldaqstant il-Qorti mhix tilqa' din is-sottomissjoni tad-difiza.

G. Konkluzjoni

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qed tiddeċiedi li m'hemm ebda raġuni għala għandha tid-disturba d-deċiżjoni mogħtija mill-Ewwel Onorabbli Qorti fl-23 ta' Frar 2011 fl-ismijiet premissi għaliex d-deċiżjoni kienet waħda li setgħet legalment u raġjonevolment tasal għaliha. Dan għaliex l-affidavit mogħti lill-appellat ma kienx amministrat skont il-Liġi. Konsegwentement il-Qorti qed tiċhad l-appell tal-Avukat Ġenerali.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----